

10. Сайтгараев С. С. Элементы теории игр / С. С. Сайтгараев. – Челябинск, 2001. – С. 7.

11. Баев М. О., Баев О. Я. Стратегические принципы тактики защиты по уголовным делам / М. О. Баев, О. Я. Баев // Криминалистические аспекты профессиональной защиты по уголовным делам. – Екатеринбург, 2001. – С. 11.

12. Баев О. Я. Криминалистическая адвокатология как подсистема науки криминалистики / О. Я. Баев // Профессиональная деятельность адвоката как объект криминалистического исследования. – Екатеринбург : Чароид, 2002. – С. 14.

Надійшла до редколегії 24.04.13

А. Яновская, д-р юрид. наук, доц.
КНУ имени Тараса Шевченко

ЭФФЕКТИВНАЯ РЕАЛИЗАЦИЯ ФУНКЦИЙ ОБВИНЕНИЯ И ЗАЩИТЫ КАК УСЛОВИЕ СОСТЯЗАТЕЛЬНОГО УГОЛОВНОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА.

Статья посвящена проблемным вопросам эффективной реализации функций обвинения и защиты в состязательном уголовном судопроизводстве. Автор утверждает, что на эффективность функционирования профессиональных участников уголовного судопроизводства существенно влияют стратегия и тактика осуществления ими своих процессуальных функций. Все тактические приемы и методы сторон в процессе судебного рассмотрения уголовного производства можно поделить на три основные группы: организационные, процессуальные и психологические тактические приемы.

Ключевые слова: состязательность, уголовное судопроизводство, процессуальная тактика, эффективность процессуальной деятельности, прокурор, адвокат.

O. Ianovska, Doctor of legal sciences, associate professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF THE FUNCTIONS OF PROSECUTION AND DEFENSE AS THE CONDITION OF ADVERSARIAL CRIMINAL PROCEEDINGS

The article is devoted to the problems of effective implementation of the functions of the prosecution and defense in adversarial criminal trial. The author argues that the efficiency of the functioning of professional participants in criminal proceedings is significantly affected by the strategy and tactics of their procedural functions. All the tactical methods of the parties in the process of judicial review of criminal proceedings can be divided into three main groups: the organizational, procedural and psychological tactics.

Key words: adversarial, criminal justice, procedural tactics, the effectiveness of procedural activities, prosecutor, defense attorney.

УДК 346.91
347.9.03
343.152

С. Фурса, д-р юрид. наук, проф.,
О. Снідевич, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

МІЖГАЛУЗЕВІ ЗВ'ЯЗКИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ ІЗ ГОСПОДАРСЬКИМ СУДОЧИНСТВОМ: ПРОБЛЕМИ НАУКИ, ВИКОНАВЧОЇ ТА СУДОВОЇ ПРАКТИКИ (У КОНТЕКСТІ НЕОБХІДНОСТІ ВИОКРЕМЛЕННЯ НОВОЇ ГАЛУЗІ ПРАВОВОЇ НАУКИ – ВИКОНАВЧОГО ПРОЦЕСУ)

Стаття присвячена питанням міжгалузевих зв'язків виконавчого провадження із господарським судочинством. Розглядаються проблеми науки, виконавчої та судової практики у контексті необхідності виокремлення нової правової науки – виконавчого процесу.

Ключові слова: виконавчий процес, судова практика, господарське судочинство.

Необхідність виокремлення та внесення до класифікатора галузей правової науки виконавчого процесу зумовлена тими проблемами, які нині мають місце при примусовому виконанні рішень судів та інших юрисдикційних органів. Такі проблеми, насамперед, обумовлені відсутністю чіткої регламентації процедури виконавчого провадження та не системністю тих змін, які вносяться до Закону України "Про виконавче провадження".

Нова редакція Закону України "Про виконавче провадження" [1] не призвела до покращення стану примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, оскільки такі зміни вносились без розробки певної стратегії, яку здатні розробити саме вчені, які займаються дослідженням проблем виконавчого провадження на академічному рівні.

Слід зазначити, що ті істотні зміни, які відбулися в організаційній структурі, а саме виокремлення судових виконавців із структури судів та створення Державної виконавчої служби пройшли непоміченими для науки, оскільки виконавче провадження до сих пір входить до спеціальності: 12.00.03, а саме: віднесено до цивільного процесу, хоча мають бути внесені зміни до класифі-

катора галузей права щодо виокремлення нової галузі права – виконавчий процес. Слід вказати на те, що багатьох юридичних ВНЗ не викладається така дисципліна як "Виконавчий процес". Щодо розкриття деяких питань, пов'язаних із примусовим виконанням рішень судів про які йдеться у Цивільному процесуальному кодексі, Господарському процесуальному кодексі, Кодексі адміністративного судочинства, то у більшості ВНЗ кількість годин відведена на викладання процесуальних наук зменшується, тому практично тема, присвячена деяким аспектам примусовому виконанню рішення суду не викладається, не говорячи вже про саму теорію виконавчого процесу у цілому.

Дані проблеми, включаючи низькі вимоги, які пред'являються до освіти державних виконавців, породжують нові проблеми – низьку якість законодавства, якому не приділяється достатньо уваги [2].

Знаючи означену матерію та проблеми державної виконавчої служби із середини, розуміючи важливість та знаючи проблеми, які нині мають місце при примусовому виконанні рішень судів та інших органів з метою створення теоретичної моделі науки виконавчого про-

цесу, яка стане базисом для вдосконалення законодавства на юридичному факультеті університету й була створена кафедра нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури [3].

Вчені кафедри прикладають максимум зусиль, щоб сформулювати теорію виконавчого процесу та на спеціалізації "Виконавче право та процес" підготувати майбутніх фахівців для роботи в органах державної виконавчої служби.

С цією метою кафедрою вивчається практика державної виконавчої служби (у 2012, 2013р. стажування у органах Державної виконавчої служби пройшли д.ю.н., професор Фурса С.Я., к.ю.н., ас. Мельник І.С., а також з метою написання кандидатських дисертацій з тематики виконавчого провадження пройшли практику аспіранти Вінциславська М.В. (Державна виконавча служба України) та Дерій О.О. (Солом'янського відділу державної виконавчої служби м. Києва).

Крім того, нині вчені кафедри беруть активну участь в підготовці наукових висновків щодо проблем виконавчого провадження на звернення Конституційного Суду України, Спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ України, Верховного Суду України тощо.

Так, вчені кафедри Фурса С.Я., Снідевич О.С. підготували науковий висновок на звернення Конституційного Суду України з питань, порушених у конституційному зверненні АК "Харківобленерго" щодо офіційного тлумачення окремих положень Закону України "Про виконавче провадження" від 25.10.12 № 01-62/8268).

Для надання висновку Конституційним Судом України були поставлені такі запитання :

1. Чи є ухвала господарського суду про розстрочку виконання рішення суду окремим виконавчим документом, на підставі якого може бути відкрите нове виконавче провадження, чи ця ухвала лише уточнює порядок виконання судового наказу?

2. Чи є іншою передбаченою Законом обставиною, що виключає здійснення виконавчого провадження (п. 8 ч.1 ст. 26 Закону) наявність постанови про закінчення виконавчого провадження з примусового виконання наказу господарського суду у одній і тій самій справі, якщо стягував подав до примусового виконання ухвалу цього ж суду про розстрочку виконання невиконаного рішення після того, як виконавчий лист на його письмову вимогу було повернуто, а виконавче провадження закінчено.

3. Чи вважається одним завершеним виконавчим провадженням, яке може бути розпочате знову(друге речення ч. 1 ст. 50 Закону) виконавче провадження з примусового виконання рішення суду у випадку, коли після закінчення виконавчого провадження за наказом суду (коли цей наказ повернуто стягувачу на його письмову вимогу), стягував подав заяву про відкриття виконавчого провадження за ухвалою суду про розстрочку виконання того ж невиконаного рішення суду?

1. Згідно з п.2 ч.2 ст.17 Закону України "Про виконавче провадження" відповідно до цього Закону підлягають виконанню державною виконавчою службою, зокрема, ухвали, постанови судів у цивільних, господарських, адміністративних, кримінальних справах та справах про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом.

Зазначене положення Закону завжди викликало проблеми застосування його у практиці, насамперед, щодо визначення тих випадків, коли ухвала суду є самостійним виконавчим документом, на підставі якого може відкриватися виконавче провадження.

Виходячи з буквального тлумачення п.2 ч.2 ст.17 Закону "Про виконавче провадження" ухвали судів є виконавчим документом, коли це прямо передбачено

законом. Поміж тим, законодавство прямо не містить положень про те, що самостійні ухвали судів є виконавчим документом, що, однак, в деяких випадках не перешкоджає практиці визнавати їх такими. Зокрема, виходячи вже з тривалої практики, що склалася, ухвала суду про забезпечення позову розглядається у судовій та виконавчій практиці як виконавчий документ, хоча це прямо й не передбачено даним Законом.

Так, наприклад, п. 4 постанови Пленуму Вищого господарського суду України 17.10.2012 № 9 "Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України" передбачає, що згідно із статтями 66 та 67 ГПК господарський суд вживає заходів до забезпечення позову шляхом винесення відповідної ухвали. У пункті 2 частини другої статті 17 Закону України "Про виконавче провадження" зазначено, що виконавчим документом є, зокрема, ухвали судів у господарських справах у випадках, передбачених законом. Отже, ухвала господарського суду (у тому числі апеляційної та касаційної інстанції) про вжиття будь-якого заходу забезпечення позову, включаючи накладання арешту на майно або кошти, підлягає виконанню органами державної виконавчої служби або іншими органами виконання судових рішень відповідно до вимог статей 2, 3, 5 і 17 Закону України "Про виконавче провадження", а наказ при цьому не видається.

Така ухвала має відповідати вимогам до виконавчого документа, зазначеним у статті 18 Закону України "Про виконавче провадження" (в тому числі містити строк пред'явлення її до виконання).

Зазначимо, що такий висновок зроблено за відсутності у законодавстві положень щодо того, що ухвали судів про забезпечення позову є виконавчими документами, законодавство містить лише положення щодо того, що такі ухвали виконуються.

Тривалі дискусії в правовій науці та практиці викликає й правова природа ухвали про затвердження (визнання) мирової угоди, насамперед в аспекті того, чи є вона виконавчим документом. Впродовж останніх років такі ж дискусії в практиці ведуться й щодо ухвал про розстрочку виконання рішень суду.

При визначенні того, чи є ухвала господарського суду про розстрочку виконання рішення виконавчим документом, на наш погляд, необхідно виходити з комплексного тлумачення положень законодавства про виконавче провадження.

Так, згідно з п.3 ч.1 ст.23 Закону "Про виконавче провадження" строки пред'явлення виконавчого документа до виконання перериваються наданням судом, який видав виконавчий документ, відстрочки або розстрочки виконання рішення.

Відтак, з цього положення Закону однозначно вбачається, що ухвала суду про розстрочку виконання не є виконавчим документом, а є лише процесуальним актом, який уточнює спосіб виконання та перериває строк пред'явлення до виконання інших виконавчих документів (маються на увазі документи, видані на виконання рішень суду).

Крім того, згідно з ч.2 ст.22 Закону "Про виконавче провадження" строки пред'явлення виконавчих документів до виконання, зазначені у ч. 1 ст.22 Закону, встановлюються для виконання судових рішень – з наступного дня після набрання рішенням законної сили чи закінчення строку, встановленого у разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення, а в разі якщо судові рішення підлягає негайному виконанню, – з наступного дня після його постановлення.

Відтак, з цього положення Закону також вбачається, що він не визначає ухвалу суду про надання розстрочки

виконання рішення самостійним документом, оскільки її виникнення є лише обставиною, що впливає на строки пред'явлення до виконання інших виконавчих документів, виданих на виконання судових рішень.

У зв'язку з цим, наприклад, з таких положень Закону можна зробити висновок, що надання судом розстрочки виконання може відбутися лише в межах строків пред'явлення виконавчих документів, виданих на виконання рішення суду, до виконання. Відтак, суд при вирішенні питання щодо надання розстрочки виконання повинен обов'язково вставити наявність правових підстав для пред'явлення виконавчого документа до виконання. Такому висновку кореспондує і п.7.1. вже згаданої вище постанови Пленуму Вищого господарського суду України 17.10.2012 № 9 "Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України", відповідно до якої *господарський суд на підставі статті 121 ГПК має право за заявою сторони, державного виконавця, прокурора або за власною ініціативою у виняткових випадках залежно від обставин справи відстрочити, розстрочити виконання рішення, ухвали, постанови (далі – рішення), змінити спосіб та порядок їх виконання*. Оскільки згадана стаття не обмежує відповідне право господарського суду певним строком, воно може бути реалізоване у будь-який час після набрання рішенням законної сили і до його фактичного повного виконання, в межах строку пред'явлення наказу до виконання. Також не обмежується право заявника на повторне звернення з відповідною заявою, якщо вона вже розглядалася судом.

Враховуючи наведене, вбачається існування обставин, що свідчать про незаконність ухвал господарського суду Харківської області, якими були надані розстрочки виконання рішень цього суду вже у той період часу, коли накази господарського суду Харківської області не могли бути пред'явлені до примусового виконання.

Враховуючи наведене, можна зробити висновок, що ухвала господарського суду про розстрочку виконання рішення суду не є самостійним виконавчим документом, на підставі якого може бути відкрите нове виконавче провадження.

Але дане положення необхідно сприймати як теоретичний висновок. У той же час, державний виконавець зобов'язаний діяти відповідно до вимог законодавства і не може робити власних висновків з приводу тлумачення норм законодавства. Для державного виконавця обов'язковим є положення п. 2 ч. 1 ст. 17 Закону "Про виконавче провадження" і на його підставі він має сприймати ухвалу суду як обов'язковий до виконання документ.

Для аналізу не була надана постанова державного виконавця про відмову у відкритті виконавчого провадження, тому з приводу обґрунтованості його дій судити неможливо.

Виходячи з висновку зробленого вище, можуть бути надані й відповіді на інші викладені у зверненні питання.

2. В теоретичному контексті, підстави для відмови державним виконавцем у відкритті виконавчого провадження у разі подання особою для самостійного виконання як виконавчого документа ухвали господарського суду про розстрочку виконання рішення суду, визначені статтями 19, 26 Закону "Про виконавче провадження".

Згідно зі ст. 19 Закону "Про виконавче провадження" державний виконавець відкриває виконавче провадження лише на підставі виконавчого документа, зазначеного в статті 17 цього Закону, а відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону "Про виконавче провадження" державний виконавець відмовляє у відкритті виконавчого провадження у разі неподання виконавчого документа, зазначеного у статті 17 цього Закону.

Таким чином, оскільки ухвала господарського суду про розстрочку виконання рішення суду в аспекті ст. 17 Закону "Про виконавче провадження" не є виконавчим документом, у разі самостійного її пред'явлення до виконання як виконавчого документа у відкритті виконавчого провадження повинно бути відмовлено на підставі п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону "Про виконавче провадження".

На наш погляд, підставою для правової дискусії щодо можливості застосування у таких випадках п. 8 ч. 1 ст. 26 Закону "Про виконавче провадження" може слугувати саме повноваження державного виконавця не приймати до виконання ухвали суду, яка вважається загальнообов'язковою. Державний виконавець є представником органів виконавчої влади держави і він має діяти у суворій відповідності до вимог законодавства. Тому стягувач не повинен доводити державному виконавцю, що він має право на стягнення, до цього посадову особу зобов'язує ухвала суду.

При відповіді на друге питання обов'язково необхідно вирішити колізійне питання з приводу такої підстави для закінчення виконавчого провадження як подача заяви стягувачем про повернення йому виконавчого наказу. Згідно п. 1 ч. 1 ст. 49 Закону підставою для закінчення виконавчого провадження є визнання судом відмови стягувача від примусового виконання рішення суду. При цьому, згідно ч. 5 ст. 47 Закону повернення стягувачу виконавчого документа не позбавляє його права повторно пред'явити виконавчий документ до виконання.

Не зважаючи на це, у п. 7 ч. 1 ст. 26 Закону державному виконавцю надано право відмовляти у відкритті виконавчого провадження, коли виконавчий документ повернуто стягувачу за його заявою.

Отже, п. 7 ч. 1 ст. 26 прямо суперечить ч. 5 ст. 47 Закону і нам представляється, що перше положення додатково не відповідає п. 1 ч. 1 ст. 49 Закону.

В кожній конкретній ситуації необхідно, на наш погляд, враховувати сутність процесуального акту, оскільки заява про повернення виконавчого документа не може асоціюватися з відмовою від стягнення, якщо про це чітко не зазначено в змісті заяви.

Навіть формально за ч. 1 ст. 50 Закону завершене виконавче провадження не може бути розпочате знову, крім випадків, передбачених Законом. Отже, закінчене виконавче провадження може бути відновлене.

У той же час, коли мова йде про нову підставу для відкриття виконавчого провадження – ухвала суду, а не наказ господарського суду, то державний виконавець не повинен їх сприймати як тотожні хоча б тому, що в них зазначені різні способи виконання.

3. Згідно з ч. 1 ст. 50 Закону "Про виконавче провадження" завершене виконавче провадження не може бути розпочате знову, крім випадків, передбачених цим Законом. Такі випадки відновлення виконавчого провадження визначені, зокрема, ст.51, ч.11 ст.78, ч.6 ст.79 Закону "Про виконавче провадження". Але потрібно розмежувати три поняття "повернення виконавчого документа стягувачу", "закінчене виконавче провадження" та "завершене", оскільки вони безпосередньо пов'язані з правами стягувача та боржника, зокрема, на оскарження відповідних процесуальних актів (ч. 4 ст. 47; ч. 3 ст. 49, ст. 51 Закону).

Отже, важливими для сприйняття правової ситуації стають документи, які були надані стягувачу у відповідь на його заяву про повернення виконавчого документа. Тобто у разі відсутності відомостей про ознайомлення стягувача з постановою про закінчення виконавчого провадження виконавче провадження не може бути завершеним, оскільки таким чином стягувач буде позбавлений права на оскарження такої постанови тощо.

В цій правовій ситуації вважається раціональним виходити з того, що подача заяви про повернення виконавчого листа не може ототожнюватися із заявою про відмову від примусового стягнення, про яку йдеться у п. ч. 1 ст. 49 Закону.

Закон не передбачає відновлення завершеного виконавчого провадження у разі подання стягувачем ані заяви про відкриття виконавчого провадження за ухвалою господарського суду про розстрочку виконання рішення суду, ані його заяви про відновлення виконавчого провадження у цьому ж випадку. Однак, суд за правовим статусом є вищим органом державної влади і його рішення обов'язкові для виконання державною виконавчою службою. Державному виконавцю надано право звернутися до суду за роз'ясненням рішень, виконавчих документів (ст. 34 Закону), а суд вже вправі застосовувати аналогію праву або закону і зобов'язаний роз'яснити як виконувати власне рішення (ухвалу).

Отже, державний виконавець не може робити теоретичних висновків і сприймати ухвалу господарського суду тотожно його ж постанові, хоча б тому, що вони по різному датовані і мають різний зміст. У той же час, боржник вправі сприймати такі документи на власний розсуд і звертатися до суду за оскарженням відповідних дій або процесуальних актів, складених державним виконавцем.

Як бачимо, із звернення Конституційного Суду України нині питання пов'язані із примусовим виконанням рішень, зокрема господарських судів свідчать про необхідність їх вирішення на науковому рівні. До головної проблеми виконавчого провадження можна віднести відсутність істотної кількості наукових досліджень, які б передували створенню законодавства про виконавче провадження. З цією метою у Концепції розвитку кафедри на 2011-2016рр. та плані науково-дослідної роботи кафедри [4] передбачено ряд дисертаційних досліджень з питань виконавчого процесу, які захищені (Ляшенко Р.О. Приведення судових рішень у цивільних справах до примусового виконання (2013 р.) та готуються до захисту (Вінциславська М.В. Суб'єкти виконавчого процесу. Дерій О.О. Особливості примусового виконання рішень судів та договорів з аліментних зобов'язань).

Тому, щоб не існувало таких ситуацій на практиці на науковому рівні у 2011 році на юридичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка створена нова спеціалізація для ОКР "Магістр" – "Виконавче право та процес", на які студентам викладаються 13 спецкурсів:

1. Теорія виконавчого процесу.
2. Порівняльний та міжнародний виконавчий процес.
3. Рішення як підстави для відкриття виконавчого провадження.
4. Особливості виконання рішень та договорів з аліментних зобов'язань.
5. Методика розшуку, опису, зберігання та управління та реалізації майна боржника.
6. Провадження щодо звернення стягнення на майно боржника.
7. Особливості розгляду судами справ, що виникають із діяльності державної виконавчої служби.
8. Особливості виконання рішень судів у немайнових спорах.
9. Процесуальні документи у виконавчому процесі.
10. Особливості виконання ухвал та рішень господарських судів.

11. Особливості та процедурні питання виконання рішень судів щодо забезпечення позову.

12. Взаємодія державної виконавчої служби з іншими органами.

13. Особливості примусового виконання рішень судів, де боржником є держава.

Ці спецкурси є досить актуальними, оскільки майбутні фахівці мають знати специфіку примусового виконання (процедуру) рішень судів та інших юрисдикційних органів, тому що ухвалені рішення без його належного виконання – "ніщо", так як права особи в остаточному рахунку вважатимуться не відновленими та згідно Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини та громадянина правосуддя (у його широкому сенсі – С.Ф.) не буде досягнуто.

Істотне підняття авторитету Державної виконавчої служби залежить не тільки від чіткого дотримання вимог законодавства самими державними виконавцями, а й від інших численних факторів. Зокрема, підвищення професійного рівня державних виконавців має здійснюватися за рахунок підвищення вимог до студентів, які повинні пройти відповідну підготовку з виконавчого процесу, щоб зайняти відповідну посаду. Необхідно визнати, що не можна доручати вчинення примусових заходів при виконання рішення суду особі, яка має статус бакалавра, оскільки такі заходи пов'язані з істотним впливом на права громадян. Доцільно створювати відповідну спеціалізовану літературу, де висвітлювати проблеми виконавчого провадження, які мають місце на практиці, обмінюватися досвідом тощо, над чим нині працює кафедра.

Список використаних джерел:

1. Фурса С.Я. Доцільність та виправданість нової редакції Закону України "Про виконавче провадження"; Фурса С.Я., Снідевич О.С. Щодо доцільності прийняття проекту Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про виконавче провадження" за реєстр. №6306 від 14квітня 2010 року // Нотаріат Адвокатура Суд №6(56), 2010.
2. Там само.
3. Фурса С.Я. Становлення та розвиток нових процесуальних галузей в Україні // Збірник наукових праць другої Міжнародної науково-практичної конференції "Проблеми процесуальної науки: історія і сучасність", присвячена світлій пам'яті вчених процесуалістів Київської школи 25-26 листопада 2010р. м. Київ.-С. 11-15; Фурса С.Я. Новий погляд на традиційне сприйняття правової процесуальної науки і підготовку фахівців / Цивілістична процесуальна думка. Збірник наукових статей. – К.: Видавець Паливода А.В., 2012. – С. 8-18;
4. Фурса С.Я. Формування доктрини виконавчого процесу і інституту доказів // Проблеми теорії і практики виконання рішень судів та інших органів: збірник наукових праць за результатами Третьої міжнародної науково-практичної конференції. м. Хмельницький 14-15 червня 2012р. – Хмельницький: Хмельницький університет управління і права, 2012. – С. 17-27; Фурса С.Я. Становление и развитие в Украине новых процессуальных отраслей правовой науки // Сборник материалов и статей к 10-летию Центра нотариальных исследований. Москва, 2012. – С. 54-63; Фурса С.Я. Современные проблемы нотариата, исполнительской службы и научные пути их решения/ Збірник наукових статей. Матеріали першої міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми теорії і практики нотаріального, цивільного, виконавчого процесу: їх співвідношення та взаємодія. – К.:Цул, 2013. – С. 7-10; Фурса С.Я. Scientia Vincemus: історія та сучасність кафедри нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури / Scientia Vincemus! Наукою переможемо. – К.: Цул, 2013. – С. 17-21.
5. Фурса С.Я. Концепція розвитку кафедри нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури / Scientia Vincemus! Наукою переможемо. – К.: Цул, 2013. – С. 56-64.

Надійшла до редколегії 25.04.13

С. Фурса, д-р юрид. наук, проф.
А. Снідевич, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

**МЕЖОТРАСЛЕВЫЕ СВЯЗИ ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО ПРОИЗВОДСТВА С ХОЗЯЙСТВЕННЫМ СУДОПРОИЗВОДСТВОМ:
ПРОБЛЕМЫ НАУКИ, ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ И СУДЕБНОЙ ПРАКТИКИ
(В КОНТЕКСТЕ НЕОБХОДИМОСТИ ВЫДЕЛЕНИЯ НОВОЙ ОБЛАСТИ ПРАВОВОЙ НАУКИ –
ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА)**

Статья посвящена вопросам межотраслевых связей исполнительного производства с хозяйственным судопроизводством. Рассматриваются проблемы науки, исполнительской и судебной практики в контексте необходимости выделения новой правовой науки – исполнительного процесса.

Ключевые слова: исполнительный процесс, судебная практика, хозяйственное судопроизводство.

S. Fursa, Doctor of Law, Professor
Snidevych A., Ph.D., Associate Professor
Kyiv National Taras Shevchenko Kyiv

**CROSS-CUTTING RELATIONSHIPS ENFORCEMENT OF ECONOMIC
JUSTICE: ISSUES OF SCIENCE, EXECUTIVE AND JUDICIAL PRACTICE
(IN THE CONTEXT OF THE NEED FOR LEGAL SEPARATION NEW BRANCH OF SCIENCE –
ENFORCEMENT PROCESS)**

Article is devoted to linkages enforcement of economic justice. The problems of science and judicial practice in the context of the need for new legal separation science – the executive process.

Keywords: executive process, litigation, commercial litigation.

УДК 343.1

В. Шибіко, канд. юрид. наук, проф.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

**ДОСТУП ПОТЕРПІЛОГО ДО ПРАВОСУДДЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
З ПРИВАТНОЮ ФОРМОЮ ОБВИНУВАННЯ ЗА КПК УКРАЇНИ 2012 РОКУ**

У статті з точки зору забезпечення права потерпілого на доступ до правосуддя аналізуються положення КПК України 2012 року про кримінальне провадження з приватною формою обвинувачення. Наголошується на невідповідності недооцінці законодавцем цього провадження, якому у новому КПК присвячена глава, що містить лише три статті, вносяться пропозиції щодо удосконалення правового регулювання даного провадження і гарантій прав і законних інтересів потерпілого..

Ключові слова: Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року, приватне обвинувачення, потерпілий, доступ до правосуддя.

Україна проголосила себе правовою державою (ст.1 Конституції України 1996 року) і як правова держава має забезпечити доступність правосуддя для своїх громадян. Конституція України передбачає судовий захист прав і свобод людини і громадянина (ч.1 ст.55), найважливішою формою реалізації якого є здійснюване виключно судами правосуддя (ч.1 ст.124), зокрема у кримінальному провадженні. Невиконання державними органами і посадовими особами своїх конституційних обов'язків щодо забезпечення доступу до правосуддя учасникам кримінального провадження є порушенням конституційного права цих учасників на судовий захист. Як зазначив Конституційний Суд України у рішенні №8-рп/2002 від 7 травня 2002 року у справі щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб, судовий захист прав і свобод людини і громадянина необхідно розглядати як вид державного захисту прав і свобод людини і громадянина. Право на судовий захист передбачає і конкретні гарантії ефективного поновлення в правах шляхом здійснення правосуддя.

Європейський суд з прав людини у справі "Голдер проти Сполученого Королівства" (1975 р.) визнав право на доступ до правосуддя, яке окремо не згадується у Конвенції, важливим аспектом права кожної людини на справедливий судовий розгляд, закріпленого у п.1 ст.6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. За змістом Конвенції, право на справедливий судовий розгляд має обвинувачений(підозрюваний) у вчиненні кримінального правопорушення. Проте це право, як і право на доступ до правосуддя, яке з нього випливає, має не лише обвинувачений(підозрюваний), але й потерпілий. На необхідності

забезпечення доступу до правосуддя і особам, потерпілим від кримінального правопорушення, наголошує резолюція ГА ООН 40/34 від 29 листопада 1985 року, на підставі якої було прийнято Декларацію основних принципів правосуддя для жертв від злочинів і зловживання владою. Відповідно до п.4 Декларації вони мають право на доступ до механізмів правосуддя і найшвидшу компенсацію за заподіяну їм шкоду згідно з національним законодавством.

Законодавець України, закріплюючи у ч.1 14 ст.7 та ст. 21 КПК доступ до правосуддя як одну з основних засад кримінального провадження, передбачає право на справедливий судовий розгляд і доступ до правосуддя кожному, зокрема і потерпілому, у кримінальному провадженні незалежно від форми обвинувачення.

Праву кожного учасника кримінального провадження на судовий захист і на доступ до правосуддя відповідає обов'язок органів та осіб, які здійснюють кримінальне провадження, забезпечити можливість реалізації цих прав. Слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, слідчий суддя, суд, виходячи із завдань кримінального провадження (ст. 2 Кодексу), повинні забезпечити швидке, повне і неупереджене досудове розслідування і судовий розгляд.

Судовий розгляд кримінальної справи – це не перша стадія кримінального провадження і заява потерпілого про кримінальне правопорушення не є безпосереднім законним приводом для його початку. Для того, щоб він відбувся і на його основі було винесено законне, обґрунтоване і справедливе процесуальне рішення, йому, за законом, має передувати вирішення питання про початок досудового розслідування; здійснення швидкого, повного і неупередженого досудового розслідування,

